

Original Research Article

The effect of the reconstruction and revitalization of the old urban areas of Yazd on tourism prosperity

Seyed Valiallah Mir hosseini^{1*},

hosein khademi²,

Hamidreza Akhoundi³

¹ Department of Economic, Payame Noor University, Tehran, Iran

² Department of geography, Payame Noor University, Tehran, Iran

³ Department of Management, Payame Noor University, Tehran, Iran.

10.22034/GRD.2022.2758.

Received:

April 26, 2022

Accepted:

July 30, 2022

Keywords:

Old urban texture, Yazd, reconstruction, revitalization, tourism prosperity

Abstract

The reconstruction and revitalization of old urban areas has always been one of the main issues in historical cities and for their identity. The strategy of intervention measures to reconstruct, revitalize and design those old areas is basically intended to return them to the life cycle, which can be effective in activating sustainable tourism in historical cities such as Yazd. Hence, this study focuses on the effect of the reconstruction and revitalization of Yazd old urban fabric on the prosperity of tourism. The study is applied, survey and correlational in terms of aim, method, and type, respectively. The statistical population is the inhabitants of the old fabric of Yazd of whom the data of 384 people are collected through cluster sampling and with questionnaires. To evaluate the validity of measurement method, three criteria including reliability, convergent validity and divergent validity are taken into consideration. To analyze the data, we use the structural equation modeling method. The results indicate that the correlations between economic, socio-cultural, physical and environmental dimensions of the reconstruction and revitalization of the old urban areas and tourism prosperity are significant. In fact, these tasks not only provide the conditions for economic growth, social happiness, cultural standards improvement, physical renewal, and environmental situation improvement but also lead to tourism prosperity. Moreover, tourism prosperity has a positive effect on the reconstruction and revitalization of the old urban texture.

Extended Abstract

1. Introduction

The rapid growth of cities and urbanization and the increase of urban population in Iran have created many challenges in urban development management. As a result, the rupture in the structure of urban neighborhoods and the loss of their physical identity have destroyed the continuous social structure of the residents and reduced communication among people in neighborhoods and cities. Such disintegration of social relations and the lack of citizen participation in economic and social development plans in many cities of Iran, especially in large cities such as Yazd, have led to a loss of physical and spiritual capital and aggravated urban problems and anomalies. Indeed, these issues have degraded the efficiency of urban development management. In this regard, reinforcing social supports, like granting social capital, is one of the most appropriate strategies to advance urban development programs. In urban communities, social capital is one of the most important factors that strengthen

* **Corresponding Author:** Seyed Valiallah Mir hosseini

Address: Department of Economic, Payame Noor University, Tehran, Iran

Email: svmir@pnu.ac.ir

and integrate public relations and networks, thus affecting urban development and providing a basis for cultural, economic and social development of the city. Yazd City, with its unique historical background, is one of the prominent examples of ancient cities in Iran, whose urban development provides positive consequences for the development of the country. In this regard, the present study examines the role of social capital in urban development management in Yazd.

2. Research Methodology

The present study is applied, survey and descriptive-analytical research in terms of aim, method, and type, respectively. In this research, in addition to the library method, a questionnaire is designed based on the research literature to obtain and collect the required data. The statistical population of this study includes all the residents over 16 years of age in Yazd. The sample size is obtained through Cochran's infinite population formula due to the infinity of the statistical population. The data of 384 people are collected using a stratified random sampling method. To evaluate the validity and the accuracy of the questionnaire, the opinion of university professors is obtained; they have found the validity acceptable. In addition, the reliability of the questionnaire is calculated using Cronbach's alpha; the alpha coefficient is 0.77, which indicates the acceptable reliability of the questionnaire. To investigate the social capital, five indicators including social trust, social cohesion, social participation, social awareness and religiosity and religious beliefs are examined. The data analysis is performed in two descriptive and inferential sections. Pearson's correlation coefficient is used to investigate the relationships among the variables. Finally, to identify the effect of independent variables on the dependent variable, the multivariate regression method is applied. We apply the SPSS software to analyze the data and consider $p\text{-value} < 0.05$ as a significant level.

3. Results and discussion

The results show no significant correlation between gender and social capital, which is consistent with the results obtained by Javadzad Aghdam and Alavi (2016). Also, similar to the results gained by Mohammadi (2013), no significant correlation is observed between education and social capital. The analysis of social capital and its indicators show that there are significant relationships between the social capital of citizens in Yazd and its indicators on one hand and urban development on the other hand. These results are consistent with the findings of Kreuter et al. (1998), Moradi (2013), Krause et al. (2006), Cento Bull and Jones (2006) and Hofferth and Iceland (1998).

4. Conclusion

Considering the findings of the present study, urban development as a dependent variable is directly related to social capital as an independent variable. According to Coleman (1988), Bourdieu (1990), Fukuyama (2001) and Putnam (2002), this means that the high amount of social capital among the residents make urban development more feasible. Therefore, it can be said that social capital can be a strong spiritual force for urban development. It should be noted that the impact of a society's social capital on the urban development process has clear consequences provided that the content of the social capital in the society is appropriate to the development goals and has the required flexibility. Achieving urban development is impossible without considering the institutional and human potentials and utilizing all individual and group capacities. In general, for the formulation of development policies and programs in the city of Yazd, the impacts of social capital should be taken into consideration. Urban development can be achieved by reinforcing social capital.

بررسی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه شهری (مطالعه موردی: شهر یزد)

سید ولی‌الله میرحسینی^{۱*}، حسین خادمی^۲، حمیدرضا آخوندی^۳

^۱ استاد یار گروه اقتصاد، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

^۲ استاد یار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی- توسعه و پیشرفت شهری و روستایی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

10.22034/GRD.2022.2758

چکیده

یکی از مشخصه‌های مهم و اساسی توسعه شهری، سرمایه اجتماعی است، و دستیابی به توسعه پایدار شهری بدون توجه به پشتوانه‌های اجتماعی امکان‌پذیر نمی‌باشد. در تحقیق حاضر به بررسی نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت توسعه شهری در شهر یزد پرداخته شده و برای بررسی سرمایه اجتماعی از پنج شاخص اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و دینداری و اعتقادات دینی استفاده شده است. تحقیق حاضر از لحاظ هدف، روش و ارتباط، پژوهشی کاربردی، پیمایشی و توصیفی- تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش، شامل ۳۸۴ نفر از شهروندان شهر یزد می‌باشد. از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیرها و برای شناخت میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از روش رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. نتایج نشان داد که بین مولفه‌های سرمایه اجتماعی با جنسیت و میزان تحصیلات رابطه معنی‌داری وجود ندارد، ولی رابطه مثبت و معنی‌داری بین سرمایه اجتماعی و شاخص‌های آن با توسعه شهری وجود دارد.

تاریخ دریافت:

۶ اردیبهشت ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۹ مرداد ۱۴۰۱

کلیدواژه‌ها:

.....

۱ مقدمه

رشد سریع شهر و شهرنشینی و افزایش جمعیت شهری در کشور، چالش‌های بسیاری را در مدیریت توسعه شهری ایجاد کرده است (مرصوسی و خدادادی، ۱۳۹۴)؛ به طوری که گسست در ساختار فضایی محله‌های شهری و از بین رفتن هویت کالبدی آن‌ها، سبب از بین رفتن ساختار اجتماعی پیوسته میان ساکنان و کاهش ارتباطات افراد شده است (بزی و حیدری، ۱۳۹۵). تا چند دهه پیش در اغلب شهرها، محله‌ها از اعتبار و نقش و جایگاه ویژه‌ای در نظام روابط و تعاملات اجتماعی برخوردار بودند و احساس تعلق و روابط اجتماعی قوی از ویژگی‌های خاص این محله‌ها بود، اما در چند دهه اخیر، سطح روابط کاهش یافته است (ربانی خوراسگانی و همکاران، ۱۳۸۸). از هم گسیختگی روابط اجتماعی در شهر، شهرنشینی، کاهش همکاری و تعاون، ضعف در حمایت‌های اجتماعی جامعه محله‌ای در برنامه‌های عمران شهری، رکود و ضعف در امنیت اجتماعی و رسیدگی به امور انتظامی، حفاظت و امنیت و خلاصه عدم مشارکت شهروندان در برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی، در بسیاری از شهرهای ایران، به ویژه شهرهایی مانند یزد موجب اتلاف سرمایه‌های مادی و معنوی و تشدید مشکلات و ناهنجاری‌های شهری گردیده و از این منظر منجر به اختلال در کارایی مدیریت توسعه شهری شده است (شماعی، ۱۳۸۳).

«توسعه شهری»^۱ به عنوان یکی از ابعاد توسعه، با چگونگی و شیوه زندگی افراد یک جامعه پیوندی تنگاتنگ داشته و به دنبال ایجاد بهبود در وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک جامعه است (ملاحسنی، ۱۳۸۳)، بنابراین، یکی از راه‌حل‌های که امروزه می‌تواند در امر مدیریت شهری مؤثر واقع شده و موجبات تحقق توسعه پایدار شهری را فراهم آورد تقویت نقش «سرمایه اجتماعی»^۲ در جوامع

*نویسنده مسئول: سید ولی‌الله میرحسینی

آدرس: استاد یار گروه اقتصاد، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

ایمیل: svmir@pnu.ac.ir

¹ Urban Development

² Social Capital

شهری می‌باشد. به طوری که هوفرده و آیسلند^۱ (۱۹۹۸)، کروتر و همکاران^۲ (۱۹۹۸)، کروز و همکاران^۳ (۲۰۰۶)، کنتو بال و جونز^۴ (۲۰۰۶)، حبیب و همکاران^۵ (۲۰۱۰)، لانوو و همکاران^۶ (۲۰۱۲)، محمدی (۱۳۹۲)، مرادی (۱۳۹۲) و جوادزاد اقدام و علوی (۱۳۹۵) با مطالعه عملکرد و سطح توسعه سازمان‌ها و جوامع شهری و روستایی نشان دادند که بالا بودن سطح سرمایه اجتماعی و شاخص‌های آن شامل اعتماد، آگاهی، مشارکت، انسجام و تعاملات اجتماعی بر بهبود عملکرد و کارایی برنامه‌های مدیریتی و توسعه نقش به سزایی دارد. تعاریف متعددی برای سرمایه اجتماعی توسط اندیشمندان مختلف ارائه شده است که از جمله آن‌ها می‌توان به کلمن^۷ (۱۹۸۸) اشاره کرد که اذعان نمود سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از عناصر با جوانب ساختار اجتماعی است و کنش‌های افراد واقع در درون ساختار را تسهیل می‌نماید. بوردیو^۸ (۱۹۹۰) نیز سرمایه اجتماعی را حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی می‌داند که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادی شده بین افراد در یک گروه است. بیکر^۹ (۱۹۹۰) مفهوم سرمایه اجتماعی را منبعی تعریف کرده است که کنشگران آن را از ساختارهای خاص اجتماعی بر می‌گیرند و سپس در پیگیری منافع خود به کار می‌برند. برت^{۱۰} (۱۹۹۲) سرمایه اجتماعی را مجموعه روابطی که از طریق آن‌ها فرصت‌های استفاده از سرمایه مالی و انسانی به دست می‌آید، می‌داند. فوکویاما^{۱۱} (۲۰۰۱) سرمایه اجتماعی را مجموعه معینی از هنجارها یا ارزش‌های غیر رسمی تلقی می‌کند که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میانشان مجاز است، در آن سهیم هستند. روزنفلد و همکاران^{۱۲} (۲۰۰۱) بیان کردند، سرمایه اجتماعی شامل سرمایه و منابع حاصل از نهادها، روابط و هنجارهایی که کنش متقابل اجتماعی جامعه را به لحاظ کمی و کیفی شکل می‌دهند، می‌باشد. پاتنام^{۱۳} (۲۰۰۲) نیز در تعریف سرمایه اجتماعی می‌نویسد: اعتماد، هنجارها و شبکه‌هایی که همکاری و تعاون را برای نیل به منافع متقابل آسان می‌سازند. با ارائه تعاریف یاد شده، دانشمندان شاخصه‌هایی را برای سرمایه اجتماعی شامل: اعتماد، انسجام، مشارکت و آگاهی اجتماعی و دینداری و اعتقادات دینی معرفی نمودند.

سرمایه اجتماعی یکی از عوامل تقویت کننده روابط جمعی، شبکه‌ها و انسجام بخش «میان انسان‌ها»، «انسان‌ها و سازمان‌ها» و «سازمان‌ها با یکدیگر» در توسعه شهری محسوب می‌شود و زیربنای توسعه فرهنگی، اقتصادی، سیاسی یک شهر، کلان شهر و حتی یک کشور را تشکیل می‌دهد (مرصوصی و خدادادی، ۱۳۹۴). اهمیت سرمایه اجتماعی مبین «کنش‌های معین و مشخصی از کنشگران در درون ساختارهای اجتماعی» می‌باشد و در مقایسه با سرمایه‌های فیزیکی، اقتصادی و انسانی روز به روز بیشتر مکشوف می‌شود. سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای «نظام اجتماعی»^{۱۴} است که از یک طرف موجب ارتقاء سطح همکاری‌های اعضای جامعه با یکدیگر و از طرف دیگر نیز باعث کاهش هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌گردد. این امر از طریق ایجاد زمینه‌های شکل‌گیری و تقویت عواملی چون اعتماد، مشارکت، آگاهی و انسجام اجتماعی و اعتقادات دینی میسر می‌گردد. از طرف دیگر، توسعه شهری در ابعاد عینی بیشتر ناظر بر بالا بردن سطح زندگی عمومی از طریق ایجاد شرایط مطلوب و بهینه در زمینه‌های فقرزدایی، تغذیه، بهداشت، اشتغال، آموزش و چگونگی گذران اوقات فراغت می‌باشد، بنابراین برای تحقق توسعه شهری که به دنبال بهبود بخشیدن به وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افراد یک جامعه است شکل‌گیری و تقویت سرمایه اجتماعی لازم است (ملاحسنی، ۱۳۸۳).

سرمایه اجتماعی یکی از عوامل اصلی در توسعه پایدار کشورها می‌باشد و بعد اجتماعی توسعه پایدار در مناطق مختلف بدون توجه به مشارکت و سرمایه اجتماعی آن محدوده امکان‌پذیر نیست، به طوری که، در جوامع شهری امروز با وجود سرمایه‌های فیزیکی، اقتصادی و انسانی فراوان، کندی در روند توسعه شهری مشهود می‌باشد که به نوعی خلاء سرمایه اجتماعی را نشان می‌دهد (همان)، چرا که اصل وجودی سرمایه اجتماعی، راه حلی برای مشکلات اجتماعی گوناگون مانند فقر، جرم و جنایت، اقتصاد عقب مانده و حکومت کم بازده به شمار می‌رود (توکلی و تاجبخش، ۱۳۸۷). از طرف دیگر، ارتقاء سطح زندگی افراد از ابعاد مختلف در جهت دستیابی همه شهروندان به زندگی بهتر، به داشتن پشتوانه‌های اجتماعی به خصوص سرمایه اجتماعی بستگی دارد. و در این ارتباط، در پژوهش حاضر سعی بر آن است تا ضمن سنجش و ارزیابی سرمایه اجتماعی از طریق مولفه‌های آن در شهر یزد به عنوان یکی از تاریخی‌ترین شهرهای کشور، رابطه

¹Hofferth and Iceland

²Kreuter et al.

³Krause et al.

⁴Cento Bull and Jones

⁵Hibbitt et al.

⁶Lannoo et al.

⁷Coleman

⁸Bourdieu

⁹Baker

¹⁰Burt

¹¹Fukuyama

¹²Rosenfeld et al.

¹³Putnam

¹⁴Social System

میان این متغیر و توسعه شهری بررسی گردد. نتایج تحقیق حاضر می‌تواند راهنمای مناسبی برای ارگان‌هایی نظیر شهرداری‌ها، استانداری، سازمان مدیریت برنامه و برنامه ریزی و مراکز اجتماعی- فرهنگی باشد.

۲ روش تحقیق

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه شهری در شهر یزد است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و با توجه به ماهیت موضوع و مؤلفه‌های مورد بررسی، رویکرد حاکم بر فرآیند پژوهش، ترکیبی از روش‌های توصیفی- تحلیلی و از نوع همبستگی می‌باشد و برای تعیین همبستگی متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی تأثیر متغیرها از رگرسیون چند متغیره استفاده شد. در این تحقیق، علاوه بر روش کتابخانه‌ای، از پرسشنامه برای به دست آوردن و جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز درباره متغیرهای مورد سنجش استفاده شد. پرسشنامه مورد استفاده، برگرفته از پرسشنامه استاندارد شده مطالعه فرزانه و رمضانی (۱۳۹۱) می‌باشد.

با توجه به اینکه شاخص‌های ذهنی در مقایسه با شاخص‌های عینی بازخوردهای ارزشمندی را برای برنامه‌ریزان و سیاستگذاران فراهم می‌کنند، لذا شاخص‌های ذهنی برای چنین اهدافی نسبت به شاخص‌های عینی ارجح هستند. شاخص‌ها و متغیرهای مورد نظر این پژوهش بر مبنای مجموعه مطالعات انجام شده و همچنین پیشینه و مبانی نظری موضوع استخراج شدند، به این ترتیب، شاخص سرمایه اجتماعی شامل: اعتماد اجتماعی (پیوندها و معاهدات اجتماعی)، انسجام اجتماعی (احساس تعلق به جامعه)، مشارکت اجتماعی (شرکت فعالانه افراد در زندگی اجتماعی)، آگاهی اجتماعی (دانش عاطفی یا ابزاری یا مادی و اطلاعاتی) و دینداری و اعتقادات دینی است.

اطلاعات و داده‌های مربوط به شاخص‌ها و متغیرهای تحقیق از طریق ۴۶ سؤال و در قالب طیف لیکرت جمع‌آوری شد. پرسشنامه توسعه شهری شامل ۱۹ سؤال بوده و شاخص‌های توسعه شهری نیز شامل عمران شهری، خدمات شهری، شاخص فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی می‌باشد.

بررسی روایی پرسشنامه و صحت و سقم سئوالات، با استفاده از نظرات اساتید دانشگاه انجام شده، و همچنین، پایایی پرسشنامه یا قابلیت اعتماد با استفاده از روش اندازه‌گیری آلفای کرونباخ محاسبه شد. ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۷ به دست آمد که پایایی قابل قبول پرسشنامه را نشان می‌دهد.

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ساکنان بالای ۱۶ سال شهر یزد است. با توجه به وسعت جامعه آماری و عدم امکان دسترسی به تمامی اعضای جامعه از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی برای گردآوری اطلاعات استفاده گردید. در این راستا، شهر یزد به سه منطقه بالا، پایین و متوسط تقسیم شده و از هر منطقه، نمونه‌ها به صورت تصادفی انتخاب گردیدند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران و جامعه آماری شامل ۳۸۴ نفر از شهروندان بالای ۱۶ سال شهر یزد می‌باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در قالب دو بخش توصیفی و استنباطی صورت گرفته و برای تعیین همبستگی متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی تأثیر متغیرها از رگرسیون چند متغیره استفاده گردید، همچنین، برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS19 استفاده شده است.

۳ یافته‌ها و بحث

بررسی ویژگی‌های توصیفی پاسخ‌دهندگان نشان داد که از میان ۳۸۴ نفر حجم نمونه مطالعه حاضر، ۵۰ درصد زن و ۵۰ درصد مرد هستند. ۱۸/۶ درصد از پاسخ‌دهندگان در بازه سنی ۱۶ تا ۲۴ سال، ۳۲/۹ درصد در بازه ۲۵ تا ۳۴ سال، ۲۴/۸ درصد در بازه ۳۵ تا ۴۴ سال، ۱۴/۷ درصد در بازه ۴۵ تا ۵۴ سال، ۷ درصد در بازه ۵۵ تا ۶۴ سال و ۰ درصد بالاتر از ۶۵ سال قرار داشتند. به ترتیب ۷/۱، ۳۰/۷، ۳۵/۷، ۱۱/۹ و ۲/۹ درصد افراد دارای مدرک تحصیلی پائین‌تر از دیپلم، دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکتری و بالاتر بودند. در ادامه، به منظور بررسی همبستگی بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. با توجه به اینکه اگر متغیرها به صورت نرمال توزیع نشده باشند، ضریب همبستگی پیرسون کارایی لازم را نخواهد داشت؛ ابتدا فرض نرمال بودن متغیرها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که فرض نرمال بودن تمام متغیرهای مورد بررسی رد نشد، لذا استفاده از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی استقلال متغیرها کارآمد است، بدین ترتیب، در وهله اول، همبستگی متغیرهای جنسیت، سطح تحصیلات، توسعه شهری با سرمایه اجتماعی با به کارگیری ضریب همبستگی پیرسون ارزیابی گردید که نتایج مربوط به آن در جدول (۱) گزارش شده است.

^۱ Kolmogorov-Smirnov test

جدول ۱- ضریب همبستگی متغیرها با سرمایه اجتماعی در شهر یزد

متغیر سرمایه اجتماعی با	ضریب همبستگی پیرسون	p-value
جنسیت	۰/۰۱۷	۰/۷۴۷
میزان تحصیلات	-۰/۰۵۰	۰/۳۲۹
توسعه شهری	۰/۹۰۷	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

بر اساس نتایج جدول (۱)، همبستگی دو متغیر جمعیت و میزان تحصیلات با سرمایه اجتماعی معنی‌دار نیست ($p\text{-value} > 0/05$)، بنابراین، در این پژوهش بین جنسیت و میزان تحصیلات با سرمایه اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. همبستگی دو متغیر سرمایه اجتماعی با توسعه شهری معنی‌دار است ($p\text{-value} = 0/000$) و میزان این همبستگی نزدیک به ۱ و برابر با ۰/۹۰۷ می‌باشد که نشان‌دهنده یک رابطه مثبت قوی بین این دو متغیر است. در ادامه، برای بررسی دقیق‌تر، میزان همبستگی شاخص‌های سرمایه اجتماعی با توسعه شهری با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد و نتایج مربوط به آن‌ها در جدول (۲) گزارش شد.

جدول ۲- ضریب همبستگی شاخص‌های سرمایه اجتماعی با توسعه شهری در شهر یزد

متغیر توسعه شهری با	ضریب همبستگی پیرسون	p-value
اعتماد اجتماعی	۰/۸۷۹	۰/۰۰۰
انسجام اجتماعی	۰/۷۳۳	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰/۸۸۶	۰/۰۰۰
آگاهی اجتماعی	۰/۸۷۴	۰/۰۰۰
دینداری و اعتقادات دینی	۰/۹۰۳	۰/۰۳۴

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲)، سطح معنی‌داری شاخص‌های سرمایه اجتماعی با توسعه شهری ($p\text{-value} < 0/05$) نشان از معنی‌داری همبستگی در سطح ۵ درصد دارد، بنابراین فرض H_0 که به معنای عدم وجود همبستگی بین متغیرها است، رد می‌گردد، بدین ترتیب می‌توان بیان کرد تمام شاخص‌های سرمایه اجتماعی با توسعه شهری همبستگی مثبت معنی‌داری در سطح ۵ درصد دارند. با توجه به مقادیر ضریب همبستگی پیرسون، همبستگی بین متغیرها قوی و هم جهت است. از آنجایی که همبستگی رابطه دوطرفه را نشان می‌دهد می‌توان اذعان نمود، بالا بودن سطح ابعاد یا شاخص‌های مختلف سرمایه اجتماعی در بین شهروندان بستر توسعه شهری را در شهر یزد فراهم می‌آورد و تحقق توسعه شهری در یک بازخورد مثبت منجر به بهبود شاخص‌های مذکور می‌شود. به منظور بررسی رابطه علی بین شاخص‌های سرمایه اجتماعی و توسعه شهری از رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه در جدول (۳) نشان داد که ضریب همبستگی چندگانه برای متغیر توسعه شهری برابر ۰/۹۳۶ می‌باشد؛ به این معنا که پنج شاخص اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و دینداری و اعتقادات دینی به میزان ۰/۹۳۶ با متغیر وابسته توسعه شهری همبستگی دارند. ضریب تعیین تعدیل شده نیز برابر ۰/۸۷۵ است که نشان می‌دهد تمام متغیرهای مستقل انتخاب شده در این تحقیق (۸۷/۵ درصد) علل تحقق توسعه شهری را شامل می‌شوند.

جدول ۳- نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون چندگانه

ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار
۰/۹۳۶	۰/۸۷۵	۴/۰۷

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج مربوط به تجزیه واریانس در جدول (۴) گزارش شده است. در جدول (۴) مقدار آماره F برابر با ۵۳/۸۲ است که در سطح $p\text{-value} = 0/000$ معنی‌دار است که این امر رابطه خطی متغیرهای مستقل و متغیر وابسته را تأیید می‌کند، بنابراین، می‌توان بیان نمود شاخص‌های اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و آگاهی اجتماعی و دینداری و اعتقادات دینی بر توسعه شهری تأثیر می‌گذارند.

جدول ۴- نتایج مربوط به تجزیه واریانس

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	p-value
رگرسیون	۴۴/۵۸	۵	۸/۹۱۶	۵۳/۸۲	۰/۰۰۰
باقیمانده	۶۲/۷۸	۳۷۸	۱۶/۶۰	-	-
کل	۵۰/۸۶	۳۸۴	-	-	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول (۵) مقادیر ضرایب را در معادله رگرسیونی و اندازه‌های احتمالی مبتنی بر وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج جدول (۵)، ضریب شاخص اعتماد اجتماعی معنادار نیست. چهار شاخص دیگر سرمایه اجتماعی با توسعه شهری رابطه مثبت معنی‌داری در سطح ۵ درصد دارند، به بیان دیگر، این چهار شاخص به طور معنی‌داری متغیر وابسته توسعه شهری را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۵- ضرایب تأثیر مدل تبیین‌کننده متغیر توسعه شهری در شهر یزد

متغیر مستقل	ضرایب	خطای معیار	ضرایب استاندارد شده	آماره t	p-value
عرض از مبدأ	۸/۴۴	۰/۹۴۱		۸/۹۸	۰/۰۰۰
اعتماد اجتماعی	۰/۰۵	۰/۱۴۵	۰/۰۳۰	۰/۳۶	۰/۷۱۸
انسجام اجتماعی	۰/۵۱	۰/۱۰۸	۰/۳۳۵	۴/۷۴	۰/۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۱/۱۹	۰/۰۸۶	۰/۶۸۵	۱۳/۸۴	۰/۰۰۰
آگاهی اجتماعی	۰/۳۴	۰/۱۲۰	۰/۱۶۴	۲/۸۸	۰/۰۴۰
دینداری و اعتقادات دینی	۰/۴۶	۰/۰۹۷	۰/۲۱۳	۴/۷۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق

۴ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

رشد سریع شهرنشینی در کشور یکی از مشکلات مدیریت توسعه شهری می‌باشد. در این راستا، یکی از راه‌کارهای مناسب در پیشبرد برنامه‌های توسعه‌ای شهری تقویت پشتوانه‌های اجتماعی است. سرمایه اجتماعی در جوامع شهری به عنوان یکی از عوامل تقویت‌کننده و انسجام بخش روابط جمعی و شبکه‌ها است که از این طریق بر توسعه شهری اثر می‌گذارد و بستر توسعه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی شهر را فراهم می‌آورد. شهر یزد با داشتن سابقه تاریخی منحصر به فرد، یکی از نمونه‌های بارز شهرهای باستانی در کشور محسوب می‌گردد که توسعه شهری آن پیامدهای مثبتی را برای توسعه کشور فراهم می‌آورد، بنابراین، در این مطالعه به بررسی نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت توسعه شهری در شهر یزد پرداخته شد. برای این منظور اطلاعات ۳۸۴ نفر از ساکنین با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی و از طریق پرسشنامه گردآوری گردید. برای بررسی سرمایه اجتماعی پنج شاخص اعتماد، انسجام، مشارکت و آگاهی اجتماعی و دینداری و اعتقادات دینی مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای تعیین همبستگی متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی تأثیر متغیرها از رگرسیون چند متغیره استفاده شد.

نتایج نشان داد بین جنسیت و سرمایه اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود ندارد که با نتایج به دست آمده توسط جواد زاد اقدام و علوی (۱۳۹۵) همسو می‌باشد، همچنین، مشابه نتایج محمدی (۱۳۹۲)، همبستگی معنی‌داری بین میزان تحصیلات و سرمایه اجتماعی مشاهده نشد. نتایج مربوط به سرمایه اجتماعی و شاخص‌های آن نشان داد که بین سرمایه اجتماعی شهروندان در شهر یزد و شاخص‌های آن شامل: اعتماد، انسجام، مشارکت و آگاهی اجتماعی و دینداری و اعتقادات دینی با توسعه شهری رابطه معنی‌داری وجود دارد که این نتایج به ترتیب با یافته‌های کروتر و همکاران (۱۹۹۸)، مرادی (۱۳۹۲)، کروز و همکاران (۲۰۰۶)، کنتو بال و جونز (۲۰۰۶) و هوفرد و آیسلند (۱۹۹۸) مطابقت دارد. در مجموع، با توجه به نتایج، سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر مستقل در رابطه مستقیم با توسعه شهری به عنوان متغیر وابسته قرار دارد و این به این معناست که مطابق نظر کلمن (۱۹۸۸)، بوردیو (۱۹۹۰)، فوکویاما (۲۰۰۱) و پاتنام (۲۰۰۲) هر چه میزان سرمایه اجتماعی در بین شهروندان بیشتر باشد، تحقق اهداف توسعه شهری امکان‌پذیرتر می‌شود، لذا می‌توان گفت، سرمایه اجتماعی می‌تواند نیروی معنوی قوی برای توسعه شهری باشد. البته بایستی به این مهم توجه کرد که تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی یک جامعه بر روند توسعه، نتیجه‌ای روشن دارد به شرط آنکه محتوای سرمایه اجتماعی موجود در جامعه با اهداف توسعه تناسب داشته یا انعطاف لازم را دارا باشد. دستیابی به توسعه شهری بدون توجه به پتانسیل‌های نهادی و انسانی و بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های فردی و گروهی امری غیر قابل اجرا است. در مجموع، مطالعه بیان می‌کند که در تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه در شهر یزد باید به نقش و تأثیر سرمایه اجتماعی توجه کرد و می‌توان با تقویت سرمایه اجتماعی به توسعه شهری دست یافت. برای این منظور پیشنهادها زیر ارائه می‌گردد:

۱- مشارکت دادن شهروندان در گروه‌ها و تشکلهای غیررسمی از طریق انتخاب نمایندگان در هر محله جهت شناسایی مشکلات شهری و بیان نیازمندی‌های هر منطقه در جهت نیل به توسعه آن منطقه و شهر و بدین طریق از یک سو، اعتبارات و امکانات به طرف خواست واقعی مردم سوق پیدا می‌کند و همچنین ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی هر منطقه در توسعه لحاظ می‌گردد.

۲- اطلاع‌رسانی دقیق در ارتباط با مسائل شهری برای بالابردن سطح آگاهی و اطلاعات مردم و ایجاد انگیزه در آنان جهت ایجاد حس همکاری و مشارکت بیشتر.

۳- ایجاد زمینه مناسب جهت تعامل بیشتر شهروندان و تبادل اندیشه آنان از طریق ایجاد کانون‌های فرهنگی و غیره.

۴- برقراری ارتباط با جوامع دیگر جهت استفاده از تجربیات شهرهایی که توسعه یافته‌اند، یا طرح‌ها و برنامه‌های موفق را به اجرا گذاشتند.

- ۵- تقویت امکانات فرهنگی و اجتماعی در شهر جهت بالا بردن روحیه تعاون و همکاری شهروندان.
- ۶- اجرای طرحهای آموزش همگانی مسائل اجتماعی - فرهنگی در جهت ارتقاء سطح فرهنگ عمومی و هویت اجتماعی شهروندان
- ۸- تبادل اطلاعات بین نهادها، سازمانها و گروههای دخیل در امر توسعه شهری.
- محدودیت های تحقیق
- ۱- با توجه به گستره مقوله توسعه شهری در جامعه امروزی و تعدد و تنوع جنبه های مختلف توسعه شهری، یکپارچه سازی شاخصها و تعیین متغیرهای تأثیرگذار دچار نقص و ضعفهایی است که اکثر کارشناسان این رشته، براین موضوع تأکید دارند.
- ۲- با توجه به تعدد شاخصهای سرمایه اجتماعی، بالتبع سؤالات پرسشنامه نیز متعدد شده و این امر بر کاهش رغبت آزمودنیها به پاسخگویی، مؤثر بوده است.

References

- Baker, W.E. (1990). Market networks and corporate behavior. *American Journal of Sociology*, 96(3), 589- 625.
- Bourdieu, P. (1990). *In other words: essays towards a reflexive sociology*. Stanford: Stanford University Press.
- Bozy, Kh., & Heydari, F. (2016). Evaluation of social capital in neighborhoods in the city of Shiraz (Fars Province). *Journal of Research and Urban Planning*, 24(7), 143-156. (in Farsi)
- Burt, R.S. (1992). *Structural holes, the social structure of competition*. Cambridge, MA. Harvard uni. Press.
- Cento Bull, A., & Jones, B. (2006). Governance and social capital in urban regeneration: A comparison between Bristol and Naples. *Urban Studies*, 43(4), 767-786.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*, 94(1), 95–120.
- Farzaneh, S., & Ramazani, A. (2012). A survey on relationship between social capital and urban development, case study of Ghaemshahr. *Sociological Studies of Youth Journal*, 3(6), 91-108. (in Farsi)
- Fukuyama, F. (2001). Social capital, civil society and development. *Third World Quarterly*, 22(1), 7–20.
- Hibbitt, K., Jones, P., & Meegan, R. (2010). Tackling social exclusion: The role of social capital in urban regeneration on Merseyside—from mistrust to trust? *European Planning Studies*, 9(2), 141-161.
- Hofferth, S. L., & Iceland, J. (1998). Social capital in rural and urban communities 1. *Rural Sociology*, 63(4), 574-598.
- Javadzadeh Aghdam, H., & Alavi, A. (2016). Comparative survey on the role of social capital in community sustainability in the new and old contexts (case: The Narmak and Yosefabad Communities). *Research and Urban Planning*, 7(24), 83-104. (in Farsi)
- Krause, D.R., Handfield, R.B., & Bevlerly, B.T. (2006), The relationships between supplier development, commitment, social capital accumulation and performance improvement. *Journal of Operations Management*, 25, 528-545.

- Kreuter, M. W., Young, L. A., & Lezin, N. A. (1998), Measuring social capital in small communities. Atlanta, Georgia: Health 2000, Inc.
- Lannoo, S., Verhaeghe, P. P., Vandeputte, B., & Devos, C. (2012). Differences in social capital between urban and rural environments. *Journal of Urban Affairs*, 34(4), 373-394.
- Marsousi, N., & Khodadadi, R. (2015). The role of social capital in urban development with emphasis on quality of life (Case study: Zanjan). *Regional Urban Studies and Research*, 6(24), 175-192. (in Farsi)
- Mohammadi, A. (2013). The role of social capital components in the process of urban development (Case study: Ahar city). MSc. Thesis, Shahid Chamran University, Faculty of Earth Sciences, Ahvaz. (in Farsi)
- Moradi, R. (2013). Investigating the role of social capital in the development of Arak urban neighborhoods. MSc. Thesis, Allameh Tabatabai University, Autonomous postgraduate education Pardis. (in Farsi)
- Mullah Hassani, H. (2004). Social capital at the neighborhood level. The Neighborhood Development Conference, Tehran, Tehran Municipality. (in Farsi)
- Putnam, R. (2002). *Democracy in Flux, The evaluation of social capital in contemporary society*. Oxford University Press.
- Rabbani Khorasgani, A., Sedigh, Gh., & Khandehrou, M. (2009). An investigation of social capital and the factors affecting its development in the community level. *Journal Of Social Sciences*, 2(6), 119-149. (in Farsi)
- Rosenfeld, R., Messner, S.F., & Baumer, E.P. (2001), Social capital and homicide. *Social Forces*, 80(1), 283- 309.
- Shamaei, A. (2004), Development of neighborhood communities, and its impact on empowerment of urban management system. Neighborhood Development Conference Papers, Tehran, Tehran Municipality. (in Farsi)
- Tavakkoli, M., & Tajbakhsh, K. (2008). Analyzing the level of social capital in rural and urban border areas of Sistan region. *Quarterly Journal of Village and Development*, 11(2), 143-162. (in Farsi)